

Wyrok z dnia 27 września 2000 r.

II UKN 731/99

Renty wypłacane na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.) nie są świadczeniami z innego ubezpieczenia społecznego, o jakich stanowi art. 6 pkt 12 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka (autor uzasadnienia), Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 27 września 2000 r. sprawy z wniosku Heleny K. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w B. o świadczenie zbiegowe, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 października 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 20 października 1999 r. oddalił apelację Heleny K. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 31 maja 1999 r. [...], oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji rolniczego organu rentowego wstrzymującej z dniem 1 stycznia 1998 r. dalszą wypłatę emerytury rolniczej z powodu przyznania jej prawa do renty rodzinnej na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, a także zobowiązującej ją do zwrotu kwoty 537,24 zł nienależnie pobranego świadczenia za okres od 12 listopada do 31 grudnia 1997 r. W sprawie tej ustalono, że ubezpieczona pobierała od 1983 r. emeryturę rolniczą. W dniu 12 listopada 1997 r. została jej przyznana renta rodzinna na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja

1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 43, poz. 68 ze zm.). Zgodnie z art. 33 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25), w razie zbiegu prawa do emerytury rolniczej między innymi z prawem do renty rodzinnej przysługującej osobie uprawnionej do renty inwalidzkiej na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin – zasady wypłaty tych świadczeń określają odrębne przepisy. Sąd drugiej instancji wskazał, że z art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin wynika, że ubezpieczonej przysługuje wypłata tylko jednego ze zbiegających się świadczeń, tj. wyższego lub przez nią wybranego. Ubezpieczona nabyła prawo do świadczeń zbiegowych dopiero po nabyciu prawa do renty rodzinnej, dlatego zasady wypłaty tych świadczeń należało oceniać na podstawie przepisów prawa obowiązujących w dacie ich nabycia. Sąd drugiej instancji nie znalazł podstaw do zastosowania w sprawie ubezpieczonej art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, podkreślając, że renty przysługujące na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin nie są świadczeniami z „innego ubezpieczenia społecznego”, ale świadczeniami z funduszy państwowych.

W kasacji ubezpieczonej podniesiono zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 10, poz. 53); art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 14, poz. 90); art. 33 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników - przez przyjęcie, że przepisy te „należy odnieść do aktualnego, w chwili powstania zbiegu dwóch świadczeń, brzmienia art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin”. Ponadto Autor kasacji zarzucił naruszenie art. 6 pkt 12 w związku z art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 328 § 2 KPC - „przez przyjęcie, że przepis ten nie reguluje zbiegu świadczeń (jak w sprawie) bowiem świadczenie z ustawy o inwalidach wojennych nie jest innym ubezpieczeniem społecznym”. W uzasadnieniu kasacji zaprezentowane zostało stanowisko, że o

przysługującym ubezpieczonej prawie do świadczeń zbiegowych rozstrzygały przepisy obowiązujące w dacie przekazania przez nią gospodarstwa rolnego następcy, tj. w 1983 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, które wytyczały wskazane w kasacji zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego oraz ich uzasadnienie. Podniesione w kasacji zarzuty naruszenia art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o niektórych warunkach funkcjonowania ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w 1990 r. zostały objęte uzasadnieniem kasacji w kontekście zarzutu naruszenia art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, który jest zamieszczony w przepisach przejściowych i końcowych tej ustawy, a zatem ma charakter intertemporalny. Przepis ten stanowi, że do zbiegu prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego stosuje się przepisy dotychczasowe. Już z uwagi na intertemporalny charakter tego przepisu miał on zastosowanie tylko do osób, które w dniu wejścia w życie tej ustawy spełniały warunki do nabycia prawa do świadczeń zbiegowych z ubezpieczenia społecznego rolników oraz z innego ubezpieczenia społecznego i statuował on ochronę praw nabytych na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133 ze zm.). Tymczasem w rozpoznawanej sprawie nie było sporu, że w dniu 1 stycznia 1991 r. ubezpieczona nie była uprawniona do świadczeń zbiegowych, skoro prawo do renty rodzinnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 43, poz. 68 ze zm.) nabyła z dniem 12 listopada 1997 r. po śmierci swojego męża. W tym zakresie za trafny należało uznać pogląd Sądu drugiej instancji, że prawo do świadczeń zbiegowych należy oceniać według przepisów obowiązujących w dacie nabycia tych uprawnień.

Niezależnie od powyższego renta wypłacana na podstawie przepisów ustawy

o z.i.w. nie jest rentą z innego ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 6 pkt 12 w związku z art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Sąd Najwyższy wyraził taki pogląd w uzasadnieniu uchwały z dnia 16 czerwca 1992 r., II UZP 4/92 (OSNC 1993 z. 1-2, poz. 11), przewidującej, iż pobieranie renty inwalidy wojennego nie wyłącza rolnika spod rolniczego ubezpieczenia emerytalno-rentowego i nie stanowi przeszkody do nabycia prawa do emerytury rolniczej. Sąd Najwyższy uznał, że renty wypłacane na podstawie ustawy o z.i.w. dotyczą zaopatrzenia społecznego tych osób z przyczyn określonych w tym akcie szczególnym, który nie zawiera żadnego uzależnienia pomiędzy świadczeniami a uprzednio opłaconymi składkami na ubezpieczenie społeczne, a związek taki należy do istotnych elementów systemów ubezpieczeń społecznych. Ten brak powiązania pomiędzy opłacaniem składek a prawem do świadczenia oraz brak określenia wymaganego okresu zatrudnienia (ubezpieczenia) i uzależnienie prawa do świadczeń jedynie od faktu spełnienia przesłanek zawartych w ustawie o z.i.w., oznaczają, że renty przyznane na jej podstawie stanowią rodzaj odszkodowania społecznego za zasługi własne lub osoby bliskiej. Takie rozumowanie prowadzi do wniosku, że renty wypłacane na podstawie ustawy o z.i.w. nie są wypłacane na podstawie ubezpieczenia społecznego lub zaopatrzenia emerytalnego, o których mowa w art. 6 pkt 12 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, przeto nie ma do nich zastosowania reguła zawarta w art. 107 ust. 1 tej ustawy. Dlatego ustawa ta w art. 33 ust. 4 pkt 1) zawiera szczególne odesłanie do odrębnych przepisów zawartych w ustawie o z.i.w., która przewiduje stosowanie zasady wyrażonej w jej art. 54 ust. 3, stanowiącej, że osobie uprawnionej do renty rodzinnej na podstawie przepisów tej ustawy oraz do innych świadczeń o charakterze rentowym wypłaca się jedno świadczenie - wyższe lub przez nią wybrane. Takie świadczenie ubezpieczona pobiera.

Mając powyższe na uwadze kasacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² KPC.

=====